

Vinko Srhoj

Zeuxsis i prevarene ptice

Uz samostalnu izložbu
Zvonimira Mihanovića;
Etnografski muzej
na Narodnom trgu u Splitu

Slikar Zvonimir Mihanović (1946) riječ dak je gost na izložbama u zemlji, u novije vrijeme sudjeluje tek na ponekoj likovnoj smotri, primjerice u Dubrovniku na kolektivnoj izložbi »Hrvatski vedutisti od Bukovca do danas« (1981), a samostalno u zagrebačkoj galeriji »Schira« (1982). U međuvremenu Mihanovića srećemo u galerijama u Francuskoj i SAD (Wally Findlay Galleries) kao umjetnika solidne reputacije i velike produkcije unaprijed rasprodane i »konzumirane« na umjetničkom tržištu. U Etnografskom muzeju na Narodnom trgu u Splitu Mihanovićeve izložbe prava je atrakcija. Posjetioci u velikom broju pohode atraktivne eksponate Mihanovićeve fascinirani i-dilničnim realizmom prizora i besprije-kornom tehničkom izvedbom koja kao da obnavlja mit o slikaru Zeuxsisu, naslikanom grožđu i prevarenim pticama što se ustremljuju na njegova platna. Isto se toliko splitski poklonici »zavičajne umjetnosti« naslađuju »objektivnom« vizurom umjetnika koji im uskrisuje domaće pejzaže u idealnoj »rasvjeti« kakvu obično pamtimo sa fotografija reprezentativnih i selekcioniranih motiva turističkih prospekata. Mihanović očigledno ne slika u pleneru, njegova djela produkti su kabinetskog rada, naknadnog rekreiranja prizora po fotografiji i služenja raspoloživim tehničkim pomagalicama. Zato ta platna sadrže sve zanatske finese rada u »idealnim okolnostima« ateljea, podsjećajući veoma na nature-morte aranžmane. Spontanost geste i duktus poteza potpuno su zamijenjeni neosjetnim tonskim gradiranjem i »glačanjem« površine kako bi se posvjedočila objektivnost motiva. Sam izbor motiva: brodice u luci i vedute primorskih ambijenata, zrcaljene na mirnoj površini mora, govori o Mihanovićevoj sklonosti da stvarnost najprije vidi kroz objektiv foto-aparata kao iz cjeline istrgnuti kadar, oštro sječeni mali kvadrat u kojem je došlo do ograničene mehaničke selekcije. U Mihanovićeve stane upravo toliko informacija koliko bi stalo u jedan fotografski snimak. Ograničenja i prednosti fotografskog realiteta za njega su alfa i omega slikarstva. Vidjeti dokle vidi mehaničko oko i na način kojim bilježi plava optika leće za Mihanovića su apsolutni postulati stvaranja. Kameni zidić uzdignut nad očištem slikareve osmatračnice nepremostiva je brana slikarevoj imaginaciji koja se iscrpljuje u pobrojavanju kamenčića ne videći veličanstveni krajolik iza pola metra zida. I premda bi se moglo reći, smjerom rene-

sanšne misli, da i u najsitnijem djeliću stvarnosti postoji čitav kozmos, da se u lokvi na putu odslikava cijeli sjaj neba, Mihanović nije zagledan u strukturu već u površinu, i za njega takve konstatacije ne vrijede. On nije slikar koji otkriva već koji konstatira. Njegov doživljaj svijeta nije u evokaciji već u predodžbi, u neprestanom natjecanju da se na nivou zanata stvore prizori stvarniji od same stvarnosti, da se nadmaši realnost fotografije kao svjedoka o komadićima i vizuelnim parcelama prirode. Integralna slika napuštena je za volju parcijalne istine o pojavnom svijetu koji se iscrpljuje u pedantnom pobrojavanju predmeta, u vječnom akademskom dotjerivanju i glačanju, brisanju i ispravljanju do gubitka svake spontanosti i inspiracije. Rezultat je u dojmu apsolutne sličnosti, u pedanteriji arhivske slike kojom slikar akademist kompenzira svoj »strah od praznog prostora«, udomljujući na žalu nostalgije kojekakve kamenčice i sitan šljunak. Mihanović uz to još kao da sanja san »salonskih slikara« prošlog stoljeća o uljepšanom svijetu idealnih odnosa, o natjecanju s majstorima velikih umjetničkih epoha u maniri slikanja i postizanju pojačanih efekata, što umjetničko djelo opasno primiče granici »saharinske« imitacije. U ovog umjetnika naglašeno je i ono za samo slikarstvo pogubno uživanje u dekoraciji prizora, u naročitoj razmještanju elemenata (oblika) na slici i pratećih efekata boje, koji ugađaju promatraču zainteresiranom za sam motiv (ali ne i za slikarstvo), za senzualnu ljepotu i putenu mekoću zasićenih prizora. Umjesto istinitih realističkih prizora Mihanović tako nudi idealiziranu i pomalo lažljivu ljepotu »pročišćene« prirode. »Više od realnog on voli idealno vrijeme ... izabrane trenutke dana« – napomenut će Igor Zidić; dodali bismo – one gotovo nepostojeće momente idealnog sklada koji realnu prirodu preobražavaju u estetički ideal. Tako ekstrahirani motivi posjeduju moć uvjeravanja kakvu sadrže idealne projekcije realnosti. Bez distance prema motivu koja stvara atmosferu, perspektivnog viziranja i igre slučajja, oštro isfokusirani na predmete Mihanovićeve dalmatinski motivi još su jedan u nizu pokušaja odmjeravanja »objektivne« istine s istinom slikarstva, na štetu ove druge, primjer pozitivističkog shvaćanja o prenošenju fizičkih i materijalnih aspekata stvarnosti kao primarnih vrijednosti u konstituiranju mimetičke slike.